

noget Andet. Dette findes udtryffeligt udtalt i Forordningen af 5te Marts 1845 § 12. Det er en Folge heraf, at der ikke skal tages Hensyn til den Forkjærlighed, som Eieren kunde have for sin Eiendom; den personlige Priis, som han kunde sætte derpaa, kommer ikke i Betragtning, men ene Gjenstandens Værdi i Handel og Wandel. Banffeligheden ved dette Spørgsmaals Løsning i nærværende Tilfælde ligger i de særegne Indskrænkninger, som Fæstegaardene, efter Afhændelsen vedblive at være underkastede ifølge Resolutionen af 6te Juni 1806. Jeg troer imidlertid, at disse Indskrænkninger i og for sig meget lidet forringe Eiendommens Værdi; i enkelte Tilfælde kunne de maaffee vel forringe den noget, men nogen betydelig Forringelse troer jeg ikke følger af disse Indskrænkninger. Lad os vel lægge Mærke til, at, naar Godseieren afhænder sin Gaard, og denne gaaer over til Selveiendom, bortfalder deelviis en af disse Indskrænkninger, da bortfalder deelviis Noget af det, som meest forringer Gaardens Værdi. Saalænge Gaarden er i Godseierens Haand, kan denne ikke selv bruge den, og det, at Godseieren ikke selv kan bruge Gaarden, maa for ham betydeligt forringe dens Værdi, men Godseieren kan sælge Gaarden, naar den er fæstetelig, og Fæsteren faaer da paa anden Maade Erstatning for Fæsteretten, og i det Dieblit, Godseieren sælger den, vil i de allerfleste Tilfælde den, til hvem han sælger Gaarden, selv kunne bruge den, og for den, som selv bruger Gaarden, have da saaledes de Indskrænkninger, som følge af Resolutionen af 6te Juni 1806, meget liden Betydning. Der er et andet Forhold, som let kan indvirke forstyrrende paa Opfattelsen af den Betydning, man kan tillægge Indskrænkningerne i bemeldte Resolution af 1806. Det er den bestaaende Sædvane, ifølge hvilken Godseieren i Regelen, dersom han nogenlunde kan det, overlader Sønnen Faderens Gaard. Denne Sædvane kan naturligviis slet ikke komme ind under Bedømmelsen, naar der er Tale om en Expropriation, thi denne Sædvane kan ialtsald kun medføre en moralsk Forpligtelse for Godseieren; men, ved en Expropriation at tage de moralske Forpligtelser med, ansætte dem i Penge og trække dem fra

Gaardens virkelige Værdi, det gaaer ikke an. Dersom man f. Ex. vilde anlægge en Jernbane af stor Vigtighed for Staten, og der ikke var givet nogen Expropriationslov, saa kunde jeg meget godt tænke mig, at en stor Mængde patriotiske Mænd vilde være villige til at afstaae de Grunde, de eiede, for at fremme et saa vigtigt Formaal; men i det Dieblit, man derimod vilde give en Lov herom, kunde det ikke gaae an at bringe det patriotiske Formaal under Taxationen, at taxere det til en vis Sum og drage det fra Eiendommens virkelige Værdi. Paa samme Maade kan man heller ikke her bringe de moralske Forpligtelser, som kunde paaahvise Godseierne, ind under Taxationen, naar man vil anvende Expropriationsloven. Jeg indrømmer, at frivillige Overyenskomster udøve en stor Indskyldelse; men, naar der er Tale om Expropriation, kan man aldeles ikke tage noget Hensyn dertil. Ja, jeg seer, at flere ærede Rigsdagsmænd ryste paa Hovedet heraf, og netop det foranlediger mig til at gaae videre; thi jeg troer, at de forskjellige Fryestillinger herom ere meget uklare. Jeg siger, at med den Formindskelse af Værdien, der følger af Resol. af 6te Juni 1806, kan man let forverle den Formindskelse af Fæstegodssets Værdi, som følger af det Sædvanes forhold, der har udviklet sig mellem Godseieren og Bonden. Derfor troer jeg ogsaa, at man bør tage under omhyggelig Overyeelse, om man ikke bør sætte et Maximum og et Minimum, et høieste og laveste Procentantal for den Indskyldelse, som Indskrænkningerne i Res. 6 Juni 1806 kunde udøve paa Burderingen. Netop fordi man let kan være tilbøielig til at sammenblande saa aldeles forskellige Ting, som den Formindskelse af Fæstegodssets Værdi, der følger af den stedfundne Sædvane, og den Formindskelse, som følger af Resol. 6te Juni 1806, netop derfor og fordi jeg seer, at Saamange virkelig ikke kunne gaae ind paa denne min Udvikling, netop derfor troer jeg, at det bør komme under omhyggelig Overyeelse, om man ikke bør optage en Bestemmelse, der siger, at under alle Omstændigheder bør dog denne Forringelse ikke anslaaes til Høiere, end til saa og saa mange pCt., eller ikke anslaaes til Mindre, end saa og saa mange pCt. Da det i visse Henseen-